

УДК 342.9:341.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.2.39>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ДЕРЖАВ ІЗ ПРАВОВОЮ СИСТЕМОЮ ЗАГАЛЬНОГО ПРАВА

Тейтель О.В..

*аспірант кафедри публічного та приватного права**Університету митної справи та фінансів*

ORCID: 0009-0002-9897-5828

Тейтель О.В. Адміністративно-процесуальні строки за законодавством держав із правовою системою загального права.

Ознайомившись із положеннями законодавства деяких держав із правовою системою загального права щодо строків у адміністративному судочинстві, автор дійшов висновку про те, що строк звернення до адміністративного суду у таких державах встановлений тривалістю, зокрема 1 місяць з дня доведення до відома особи відповідного рішення суб'єкта владних повноважень або допущення ним бездіяльності за законодавством Канади та 3 місяці з дня прийняття оскаржуваного рішення, вчинення дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень за законодавством Сполученого Королівства. Також, у статті звернена увага на те, що положення законодавства Сполученого Королівства про строк звернення до суду за процедурою судового перегляду закріплюють за судами широку свободу розсуду при оцінці того, чи був позов поданий без невиправданих затримок та, з урахуванням цього, чи має він бути прийнятий до розгляду, незалежно від загальних часових рамок на його пред'явлення, які обмежуються трьома місяцями. Більше того, для деяких категорій справ, у яких спірні правовідносини завжди супроводжуються значною активністю їх учасників або важливістю оперативного вирішення питань у публічно-правовій сфері, встановлені скорочені строки звернення до суду. З іншого боку, при вирішенні питання про поновлення пропущеного строку, суд може керуватись широким колом факторів, таких як поважність причини затримки, значення предмета спору для його сторін, вірогідність прийняття рішення на користь заявника та наслідки поновлення строку для заявника, адміністративного органу, інших заінтересованих осіб, а також для публічного інтересу. Крім того, з числа зарубіжних загальних правил обчислення загальноправових та/або процесуальних строків найбільший дослідницький інтерес мають ті, які покладають на суд обов'язок при прийнятті судового рішення, що встановлює строк для виконання будь-якої процесуальної дії, визначити конкретну календарну дату, на яку припадає останній день відповідного строку та час доби, до якого відповідна дія має бути виконана (Сполучене Королівство). Узагальнено, що у державах загального права регулювання адміністративно-процесуальних строків поєднує нормативно встановлені часові межі із значною роллю судового розсуду щодо оцінки своєчасності звернення до суду. Отримані результати можуть бути використані для подальшого вдосконалення законодавчого регулювання процесуальних строків у сфері адміністративного судочинства України.

Ключові слова: адміністративне судочинство, держави із правовою системою загального права, загальні правила обрахування процесуальних строків, строк звернення до адміністративного суду

Teitel O.V. Administrative litigation timeframes under the law of certain common law countries.

Having studied the provisions of the legislation of certain common law countries regarding timeframes in administrative litigation, the author concludes that the timeframe for filing an administrative claim in such states is established, in particular, as one month from the date when the relevant decision of a public authority or its inaction was communicated to the person concerned under the law of Canada, and three months from the date of the contested decision, action or inaction of a public authority under the law of the United Kingdom. The article also emphasizes that the legislation of the United Kingdom governing the time limit for bringing an application for judicial review grants courts broad discretion in assessing whether a claim has been filed without undue delay and, accordingly, whether it should be admitted for consideration regardless of the general time limits for filing such claims, which are restricted to three months. Moreover, shortened time limits for bringing a claim are established for certain categories of cases where the disputed legal relations are typically characterized by significant activity of the parties or require prompt resolution in the public law sphere. On the other hand, when deciding whether to extend a missed time limit, courts may consider a wide range of factors, including the validity of the

reasons for delay, the importance of the subject matter of the dispute for the parties, the likelihood of a decision in favour of the applicant, and the consequences of extending the time limit for the applicant, the administrative authority, other interested persons, as well as for the public interest. In addition, among the general foreign rules governing the computation of legal and/or procedural timeframes, particular research interest is attached to those requiring the court, when issuing a decision that sets a deadline for performing a procedural action, to specify a concrete calendar date on which the final day of the relevant timeframe falls, as well as the time of day by which the relevant action must be performed (United Kingdom). The study also demonstrates that regulation of administrative litigation timeframes in common law jurisdictions combines statutorily defined deadlines with a significant role of judicial discretion in assessing the timeliness of claims. The findings may be used to further improve the legislative regulation of procedural timeframes in the field of administrative justice in Ukraine.

Key words: administrative litigation, common law countries, computation of procedural timeframes, extension of the timeframe to file an administrative lawsuit, time-bar for bringing an administrative lawsuit.

Постановка проблеми. Якісне законодавче регулювання строків звернення до адміністративного суду та реалізації інших процесуальних прав сторонами у справі має визначальне значення для ефективності його функціонування, зокрема шляхом стимулювання своєчасного вчинення судом та учасниками судового процесу процесуальних дій та одночасного недопущення невідповідного обмеження доступу до суду. Для напрацювання наукових рекомендацій щодо шляхів осучаснення відповідних положень законодавства про адміністративне судочинство ґрунтовного вивчення потребує зарубіжний досвід, у тому числі той, що склався у державах загального права при реалізації процедури судового контролю діяльності суб'єктів владних повноважень (judicial review). Однак порівняльно-правові дослідження не забезпечують виявлення та осмислення потенціалу відповідного законодавства держав слугувати зразком для наслідування для України, що обумовлює необхідність наукового поступу у цьому напрямі

Стан опрацювання проблематики. Комплексного дослідження положень законодавства держав із правовою системою загального права про строки у адміністративному судочинстві та практики його застосування на цей момент в українській науковій літературі немає, що й обумовлює актуальність наукового опрацювання цієї частини правового підґрунтя процедури судового перегляду (контролю) діяльності суб'єктів владних повноважень. Зустрічаються наукові праці з питань повноважень адміністративних судів у рамках цієї процедури, а також уривкові та поверхневі дослідження процесуальних строків у цих державах, але одержані у результаті цих досліджень наукові знання потребують поглиблення для їх подальшої систематизації та використання як основи для вдосконалення законодавства України.

Метою дослідження є висвітлення особливостей законодавчого регулювання адміністративно-процесуальних строків у державах загального права

Виклад основного матеріалу. Розпочинаючи дослідження, перш за все, звернемо увагу на досвід Сполученого Королівства у врегулюванні питання строків звернення до адміністративного суду у рамках процедури судового перегляду/оскарження.

Так, згідно з аналітичними документами, які розкривають основоположні аспекти цієї процедури, вимога про судовий перегляд/оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень має бути пред'явлена негайно та в будь-якому разі не пізніше ніж через 3 місяці після виникнення підстав для цього. Зауважується, що навіть якщо позов було подано протягом 3 місяців з дати вчинення адміністративним органом поведінки, яка оскаржується, такий позов все одно може вважатись поданим із пропуском строку, якщо позивач не подав його своєчасно [1]. Більше того, цей строк відраховується з дати прийняття оспорюваного адміністративного акта, а не з дати доведення його до відома його адресата [2]

Винятки із загального правила щодо строку на подання позову за процедурою адміністративного перегляду включають:

справи щодо планування, архітектури та містобудування – якщо позов стосується рішення, прийнятого відповідно до законодавства про планування, то він має бути поданий не пізніше ніж через 6 тижнів після прийняття рішення;

справи щодо публічних закупівель (вважаються у Сполученому Королівстві справами адміністративної юрисдикції) – якщо позов стосується рішення, прийнятого на виконання положень законодавства про публічні закупівлі, то це рішення може бути оскаржене не пізніше 30 днів з дати, коли позивач вперше дізнався або мав дізнатися про виникнення підстав для початку провадження (якщо ж договір вже був укладений, то позов має бути поданий протягом 6 місяців, починаючи з дати укладення договору) [1].

При цьому, процесуальний закон дозволяє суду поновити або скоротити строк на звернення до адміністративного суду. Заява про подовження строку розглядається суддею одночасно з прийняттям рішення про надання дозволу на подання позову у порядку судового перегляду [3]. Розглядаючи питання про поновлення строку, суд бере до уваги всі обставини справи, включаючи те, чи було викладене переконливе пояснення затримки у зверненні до суду, важливість питань, які є предметом спору, вірогідність прийняття рішення на користь заявника та те, чи спричинить поновлення строку суттєві труднощі або шкоду відповідачу або будь-якій іншій стороні, або чи зашкодить це належному управлінню публічними справами й публічному інтересу [4]. У справах деяких категорій, зокрема вже у згаданих вище справах щодо планування, архітектури та містобудування, а також щодо публічних закупівель, поновлення строку на судові оскарження не допускається [1].

Продовжуючи порівняльне дослідження, зазначимо, що процедура судового перегляду адміністративних актів передбачена й законодавством Канади.

За тими положеннями канадського законодавства, які регулюють часові аспекти реалізації процедури судового перегляду адміністративних актів, заява про судовий перегляд рішення федеральної ради, комісії чи іншого адміністративного органу подається протягом 30 днів з моменту, коли таке рішення було вперше доведено до відома до офісу заступника Генерального прокурора Канади або особи, якої воно безпосередньо стосується, або протягом будь-якого довшого строку, який суддя федерального суду може встановити до або після закінчення базового строку за клопотанням заявника [5]. Можуть бути інші законодавчо встановлені строки для звернення до суду за правилами процедури судового перегляду, як можуть бути як довгими, так й коротшими за базовий 30-денний строк [6].

Поряд із канадськими процесуальними нормами, які стосуються строків на вчинення конкретних процесуальних дій у рамках адміністративного судового процесу, на ґрунтовне вивчення застосовують загальні правила обрахування правових строків у цій державі.

Серед іншого, у ст. 26 Закону Канади «Про тлумачення права» йдеться про те, що якщо час, відведений вчинення дії правового характеру закінчується або припадає на святковий день, дію можна виконати наступного дня, який не є святковим. Також, примітним є правило, згідно з яким якщо зазначено, що строк починається чи закінчується у певний день або триває до певного дня, то такий строк включає відповідний день (ч. 3 ст. 27 Закону Канади «Про тлумачення права»). Якщо встановлено, що строк починає свій перебіг після або з певного дня, то такий строк не включає відповідний день (ч. 4 ст. 27 Закону Канади «Про тлумачення права»). Так само, якщо якась юридична дія має бути вчинена протягом часу після, із або до певного дня, то такий строк не включає відповідний день (ч. 4 ст. 27 Закону Канади «Про тлумачення права») [7].

Подібний підхід до обрахування процесуальних строків утверджений у положеннях законодавства Сполученого Королівства та їх офіційних роз'ясненнях.

Зокрема, у цій державі якщо процесуальний строк становить 5 днів або менше та включає суботу або неділю або день банківських канікул, Різдво або Страсну п'ятницю, то цей день не враховується (пп. 4 п. 2.8 Керівництва щодо тлумачення та застосування строків Цивільного процесуального кодексу Сполученого Королівства). Якщо останній день строку, визначеного процесуальним законом, практичним керівництвом або судовим рішенням для вчинення дій у суді, припадає на день, коли суд не працює, то цей день переноситься на найближчий день, коли суд працює (пп. 5 п. 2.8 Керівництва щодо тлумачення та застосування строків Цивільного процесуального кодексу Сполученого Королівства). Не менш примітним є правило, за яким якщо суд виносить судові рішення, що встановлює строк для виконання будь-якої дії, останній день цього строку настільки, наскільки це практично можливо, має бути виражений конкретною календарною датою та включати час доби, до якого відповідна дія має бути виконана (п. 2.9 Керівництва щодо тлумачення та застосування строків Цивільного процесуального кодексу Сполученого Королівства) [8].

Для порівняння, звернемось й до положень Закону Австралії «Про тлумачення права», які упорядковують розуміння строків у праві.

Так, згідно із цим нормативно-правовим актом, якщо строк:

- вказує на необхідність вчинення дії у проміжку часу між двома днями, то такий строк охоплює собою обидва дні;
- розпочинається у певний день, то такий строк включає відповідний день;
- розпочинається з або після певного дня, то такий строк не включає відповідний день;
- має тривати до конкретного дня або закінчуватись у певний день чи певним днем, то такий строк включає відповідний день (ч. 1 ст. 36 Закону Австралії «Про тлумачення права») [9].

Наприклад, якщо позов можна подати між 1 вересня та 30 листопада, позов можна подати як 1 вересня, так і 30 листопада. Якщо ліцензія на здійснення певного виду господарської діяльності починає діяти в перший день фінансового року, то така ліцензія набуває чинності в цей день. Якщо право особи подавати заяви закінчується в останній день фінансового року, особа може подати

заяви в цей день. Якщо рішення прийнято 2 серпня та особа має 28 днів після дня прийняття цього рішення на подання заяви про перегляд відповідного рішення, то 28-денний період починається 3 серпня (ч. 1 ст. 36 Закону Австралії «Про тлумачення права») [9].

Крім того, законом передбачено, що якщо певна дія вимагається або дозволяється у строк, останній день якого припадає на суботу, неділя або публічне свято, то така дія може бути вчинена наступного дня, який не є суботою, неділею чи публічним святом (ч. 2 ст. 36 Закону Австралії «Про тлумачення права») [9].

Висновки. У державах із правовою системою загального права строк звернення до адміністративного суду встановлений тривалістю, зокрема 1 місяць з дня доведення до відома особи відповідного рішення суб'єкта владних повноважень або допущення ним бездіяльності за законодавством Канади та 3 місяці з дня прийняття оскаржуваного рішення, вчинення дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень за законодавством Сполученого Королівства. При цьому положення законодавства Сполученого Королівства про строк звернення до суду за процедурою судового перегляду закріплюють за судами широку свободу розсуду при оцінці того, чи був позов поданий без невиправданих затримок та, з урахуванням цього, чи має він бути прийнятий до розгляду, незалежно від загальних часових рамок на його пред'явлення, які обмежуються трьома місяцями. Більше того, для деяких категорій справ, у яких спірні правовідносини завжди супроводжуються значною активністю їх учасників або важливістю оперативного вирішення питань у публічно-правовій сфері, встановлені скорочені строки звернення до суду. З іншого боку, при вирішенні питання про поновлення пропущеного строку, суд може керуватись широким колом факторів, таких як поважність причини затримки, значення предмета спору для його сторін, вірогідність прийняття рішення на користь заявника та наслідки поновлення строку для заявника, адміністративного органу, інших заінтересованих осіб, а також для публічного інтересу.

З числа зарубіжних загальних правил обчислення загальноправових та/або процесуальних строків найбільший дослідницький інтерес з мають ті, які покладають на суд обов'язок при прийнятті судового рішення, що встановлює строк для виконання будь-якої процесуальної дії, визначити конкретну календарну дату, на яку припадає останній день відповідного строку та час доби, до якого відповідна дія має бути виконана (Сполучене Королівство).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. United Kingdom Courts and Tribunals Judiciary. The Administrative Court Judicial Review Guide 2025. URL: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2022/09/Admin-Court-Judicial-Review-Guide.pdf>.
2. England and Wales High Court Judgment in R (Zahid) v University of Manchester of 10 February 2017, EWHC 188 (Admin). URL: <https://www.administrativelawmatters.com/blog/2017/03/21/choosing-the-right-route-r-zahid-v-the-university-of-manchester-2017-ewhc-188>.
3. United Kingdom Civil Procedure Rules of 1998 No. 3132 (L. 17). URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukxi/1998/3132/contents>.
4. Supreme Court of the United Kingdom Judgment in Maharaj v National Energy Corporation of Trinidad and Tobago in 30 January 2019, No. 0085, 1 WLR 983. URL: <https://vlex.co.uk/vid/maharaj-v-national-energy-807519409>.
5. Canadian Federal Courts Act of 1985 (R.S.C., c. F-7). Status as of: 28 October 2025. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/F-7/index.html>.
6. Federal Court. How to file an Application for Judicial Review. *Cour fédérale*. 2022. URL: <https://www.fct-cf.ca/en/pages/representing-yourself/practice-guides/how-to-file-an-application-for-judicial-review>.
7. Canadian Interpretation Act of 1985 (R.S.C., c. I-21). Status as of: 27 November 2024. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/I-21/page-2.html#h-279382>.
8. United Kingdom Ministry of Justice. Civil Procedure Rules Practice Directions. 2023. URL: <https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part02#2.8>.
9. Australian Acts Interpretation Act of 1901 No. 2. Status as of: 20 December 2018. URL: <https://www.legislation.gov.au/C1901A00002/2018-12-20/text>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 5.03.2026